

Book Review: On Democracy

โชติสา ขาวสนิท (Chotisa Cousnit)¹

ภารดี ปลื้มโกศล (Paradee Plumkason)²

สรชัย ศรีนิสานต์สกุล (Saurachai Srinisamsakul)³

^{1,3}ดร., อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Dr., Lecturer of Department of Political Science, Faculty of Political Science and Law,
Burapha University

²ดร., อาจารย์ประจำภาควิชานิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Dr., Lecturer of Department of Law, Faculty of Political Science and Law, Burapha University

E-mail: shotisa@go.buu.ac.th

Robert A. Dahl. (2020). *On Democracy*. London: Yale University Press. (288 Pages).

โรเบิร์ต เอ. ดาห์ล นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียง ได้อธิบายประชาธิปไตยซึ่งมีสาระสำคัญที่น่าสนใจดังรายละเอียดต่อไปนี้ บทที่ 1 เราจำเป็นต้องมีตัวช่วยชี้นำหรือไม่ แม้ว่าแนวคิดที่เป็นปฏิปักษ์กับประชาธิปไตยขาดความชอบธรรม ในความเป็นจริง ประชาธิปไตยก็ไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมอย่างทั่วถ้วนทั้งโลก ความเชื่อและขบวนการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เป็นปฏิปักษ์กับประชาธิปไตยยังคงมีอยู่

บ่อยครั้งที่เดียวที่ความเชื่อและขบวนการเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับแนวคิดชาตินิยมที่บ้าคลั่ง หรือการยึดมั่นถือมั่นทางศาสนา รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยมีเป็นจำนวนน้อยกว่าจำนวนรัฐบาลในโลก แม้แต่ในประเทศที่มีระบอบประชาธิปไตยที่พัฒนาแล้วก็ยังถูกมองว่า กำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤต หากเราแบ่งประเทศต่างๆ ในโลกออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มก็จะเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายแตกต่างกัน คือ 1. ประเทศที่ไม่เป็นประชาธิปไตย สิ่งท้าทายคือ การเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบอบประชาธิปไตย จะทำได้หรือไม่ และจะทำอย่างไร 2. ประเทศประชาธิปไตยใหม่ สิ่งท้าทายคือ การสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันและการปฏิบัติต่างๆ ในระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้สามารถผ่านพ้นความขัดแย้งและภาวะวิกฤตทางการเมืองได้หรือไม่ อย่างไร 3. ประเทศประชาธิปไตยเก่า สิ่งท้าทายคือ การทำให้ประชาธิปไตยสมบูรณ์และลงลึกยิ่งขึ้น แล้วประชาธิปไตยมีความหมายอย่างไร ประวัติศาสตร์อันยาวนานยิ่งทำให้คำนี้มีความหมายที่สับสนสำหรับหนังสือเล่มนี้ ดาห์ล จะอภิปรายรูปแบบประชาธิปไตยที่เป็นผลผลิตของศตวรรษที่ 20 หนังสือเล่มนี้จะช่วยตอบคำถามพื้นฐานที่สุดเกี่ยวกับประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่น ทำไมประชาธิปไตยจึงน่าปรารถนา ประเทศประชาธิปไตยมีความเป็นประชาธิปไตยแค่ไหน เป็นไปได้ไหมที่จะอธิบายว่าทำไมประเทศประชาธิปไตยเหล่านี้จึงมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย และทำไมประเทศอื่นจึงไม่มีลักษณะนั้น ส่วนหนึ่ง: การเริ่มต้น บทที่ 2 เส้นทางประชาชน น่าพอใจมากที่จะมองว่าประชาธิปไตยพัฒนาก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง นับแต่สมัยกรีกมา แต่เนื้อคือภาพที่ผิด เพราะ หลังสมัยกรีกและโรมัน การปกครองโดยประชาชนนั้นได้เสื่อมถอยจะสูญสิ้นไป ประการต่อไปเป็นเรื่องเข้าใจผิดจริงที่จะมองว่าประชาธิปไตยนั้นถูกประดิษฐ์ขึ้นมาครั้งหนึ่งแล้วก็ครั้งแรกครั้งเดียว ประชาธิปไตยนั้นถูกประดิษฐ์ขึ้นมากกว่าหนึ่งครั้ง (หมายความว่า กำนัดขึ้นเอง โดยไม่ได้ลอกเลียนแบบจากที่ใด) และมีแหล่งกำเนิดมากกว่าแหล่งเดียว ดาห์ล สันนิษฐานว่าประชาธิปไตยได้ถูกประดิษฐ์ขึ้นอย่างเป็นอิสระไม่ได้ลอกเลียนแบบจากที่ใด และยังสามารถที่จะได้รับการประดิษฐ์ขึ้นได้ใหม่อีกเมื่อใดก็ตามที่มีเงื่อนไขอันเหมาะสม ดาห์ล เชื่อว่า เงื่อนไขที่เหมาะสมนี้ดำรงอยู่ต่างกาลต่างสถานที่ได้ แรงผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นประชาธิปไตยพัฒนาขึ้นมาจาก “ตรรกะแห่งความเสมอภาค” เมื่อมนุษย์อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์และหาของป่า สมาชิกจำนวนมากมีตรรกะแห่งความเสมอภาค นั่นคือ สมาชิกที่มีอายุมากหน่อย หรือมีประสบการณ์มากหน่อยก็เข้าร่วมกันตัดสินใจเป็นกลุ่ม อย่างไรก็ตาม สภาพที่เอื้ออำนวยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มอุปสรรคขัดขวางนอกกลุ่มที่มีเล็กน้อย และข้อสันนิษฐานเรื่องความเสมอภาค นั้นหายากแล้ว รูปแบบของลำดับชั้นลดหลั่นและการครอบงำเริ่มเป็นธรรมชาติยิ่งขึ้นกว่า ผลคือ รัฐบาลโดยประชาชนได้สูญหายไปต่อมาเมื่อราว ๆ 500 ปีก่อนคริสตกาล หลายพื้นที่เริ่มมีเงื่อนไขที่เอื้ออำนวย และประชาธิปไตยแบบดั้งเดิมอย่างที่เป็นในสมัยที่มนุษย์ยังเก็บของป่า ล่าสัตว์ ได้เกิดการพัฒนาขึ้น การพัฒนาที่สำคัญที่สุดเกิดขึ้นในยุโรป บริเวณแถบชายฝั่งเมดิเตอร์เรเนียนนั้นมี 3 แห่ง และมีที่อื่น ๆ อีกในทางยุโรปเหนือ แถบเมดิเตอร์เรเนียน (กรีก, อิตาลี) ตัวอย่างเช่น เอเธนส์ ศูนย์กลางของการปกครอง มีสมัชชาที่พลเมืองทุกคนเป็นศูนย์กลางมีสิทธิ และมีส่วนร่วม สมัชชาจะเลือกตำแหน่งสำคัญบางตำแหน่ง เช่น นายพล แต่วิธีการหลัก

ในการคัดเลือกพลเมืองเพื่อทำหน้าที่สาธารณะอื่น ๆ คนโรมันเลือกที่จะเรียกระบบการปกครองว่า สาธารณรัฐซึ่งหมายความว่า สิ่งที่เป็นของประชาชน สิทธิในการมีส่วนร่วมในการปกครอง สาธารณรัฐในตอนแรกจำกัดอยู่ที่คนชั้นสูง แต่หลังจากผ่านการต่อสู้ดิ้นรนแล้ว ประชาชนคนสามัญก็ได้รับสิทธิ ต่อมาอาณาจักรโรมันได้ขยายดินแดนออกไป และได้ให้ความเป็นพลเมืองแก่คนในดินแดนที่เข้ายึดครอง การให้ความเป็นพลเมืองนี้เป็นความเฉลียวฉลาดและใจกว้าง แต่หากเราตัดสินจากความคิดปัจจุบัน เราจะเห็นได้ถึง ความบกพร่องครั้งยิ่งใหญ่ โรมันไม่เคยปรับสถาบันการปกครองให้เข้ากับจำนวนพลเมืองที่มากขึ้น และอาณาบริเวณที่กว้างใหญ่ขึ้น การปรับนี้ในสายตาคนปัจจุบันเป็นเรื่องที่ชัดเจนเพราะปัจจุบัน เรามีระบบการปกครองลักษณะตัวแทนที่มีฐานอยู่ที่ผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งอย่างเป็นประชาธิปไตย การปกครองของโรมันนั้นแม้ว่าจะมีอายุยืนยาวกว่าประชาธิปไตยในเอเธนส์ และประชาธิปไตยสมัยใหม่ (ที่ให้สิทธิการเลือกตั้งแบบครอบคลุมสากล) แต่ก็ถูกทำลายลงไปด้วยการที่ประชาชนก่อความไม่สงบ สงคราม การคอร์รัปชัน การครอบงำโดยระบบทหาร และการที่จิตวิญญาณพลเมืองที่เข้มแข็งมั่นคงเสื่อมคลายลงไป หลังจากที่สาธารณรัฐล่มสลายลงการปกครองโดยประชาชนแทบจะสูญไปจากแถบยุโรปทางตอนใต้ เว้นแต่ในระบบการเมืองของเผ่าขนาดเล็ก ที่อยู่กระจัดกระจายไป การปกครองโดยประชาชนเริ่มปรากฏในเมืองทางตอนเหนือของอิตาลีหลาย ๆ เมือง ราว ค.ศ. 1100 อีกครั้งที่รัฐบาลประชาชนถูกพัฒนาขึ้นในนครรัฐที่มีขนาดค่อนข้างเล็ก และมีแบบแผนเช่นเดียวกับที่โรมัน และเป็นแบบแผนเช่นเดียวกับในภายหลังที่มีการพัฒนารัฐบาลแบบตัวแทนสมัยใหม่ นั่นคือ แบบแผนของการปกครองที่นครรัฐ นี้ในตอนแรกจำกัดอยู่ที่คนชั้นสูง ต่อมาผู้อาศัยในเมืองก็เรียกร้องสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วม พวกเขามีจำนวนมากกว่าคนชั้นสูง และที่น่ายกย่องคือความสามารถจัดระเบียบตัวเองและก่อกฎรุนแรงได้ หากว่าจำเป็นต้องทำ ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 1300 รัฐต้องเผชิญกับอุปสรรค ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการการปกครองโดยประชาชน นั่นคือ ความเสื่อมถอยของภาวะเศรษฐกิจ การคอร์รัปชัน ระบบอบคณาธิปไตย สงคราม การรุกราน และการยึดอำนาจโดยผู้ปกครองอำนาจนิยม นครรัฐก็ถูกรวบเข้าไปอยู่ภายใต้อำนาจที่เหนือกว่า นั่นคือ ราชอาณาจักร ประชาชาติ หรือประเทศ ทางด้านคำศัพท์นั้น การอธิบายความหมายของคำศัพท์สำคัญอย่างชัดเจน จะช่วยให้เข้าใจหลักการปกครองและประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยได้ดีขึ้น โดยมีคำศัพท์ที่น่าสนใจดังนี้

ดาร์ล ใช้คำว่า การปกครองโดยประชาชนกับ กรีก โรมัน และอิตาลี เป็นที่น่าสงสัยว่า ประชาธิปไตย และ สาธารณรัฐ อ้างอิงถึงระบบรัฐธรรมนูญที่ต่างกัน เจมส์ เมดิสัน (James Madison) แยกแยะระหว่าง ประชาธิปไตยบริสุทธิ์ กับ สาธารณรัฐ โดยเขาได้ให้คำอธิบายว่าประชาธิปไตยบริสุทธิ์ หมายถึงสังคมที่ประกอบด้วยพลเมืองจำนวนไม่มากมาชุมนุมกันและบริหารการปกครองด้วยตัวเอง สำหรับ สาธารณรัฐ โดยให้ความหมายว่าเป็น รัฐบาลที่มีแบบแผนของการจัดระบบตัวแทน ดาร์ล ได้โต้แย้งว่า ข้อแตกต่างนี้ไม่มีฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์รองรับ กล่าวคือ ทั้งในโรมัน และ เวนิส นั้นไม่มีแบบแผนของการจัดระบบตัวแทน ประการถัดมา สาธารณรัฐ ในระยะต้น ๆ นั้นก็เข้ากับนิยามประชาธิปไตยของเมดิสันมาก ประการ

สุดท้าย ในศตวรรษที่ 18 คำว่า ประชาธิปไตย และคำว่า สาธารณรัฐ นั้นใช้สลับกันไปมา ดาห์ลจึงสรุปว่า เมดิสัน แยกแยะความหมายของ 2 คำนี้อย่างมีเป้าหมายที่จะบั่นทอนความน่าเชื่อถือของนักวิจารณ์ที่ได้เถียงว่ารัฐธรรมนูญที่เสนอขึ้นนั้นไม่มีลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยมากพอ ดาห์ลชี้ว่าคำว่าประชาธิปไตย และสาธารณรัฐ ไม่ได้เป็นคำที่ซ้ำๆ มีความต่างในด้านประเภทของการปกครองโดยประชาชน

ทางด้านยุโรปเหนือ ระบบการปกครองโดยประชาชน ในกรีก โรมัน และอิตาลีนั้น ต่างขาดลักษณะสำคัญหลายประการของการปกครองแบบตัวแทนสมัยใหม่ หากตัดสินจากมุมมองของปัจจุบัน สิ่งทีระบบเหล่านี้ขาดไปนั้น อย่างน้อยที่สุดคือ สถาบันการเมืองพื้นฐาน 3 สถาบัน ได้แก่ สภาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนที่ได้รับการเลือกตั้ง รัฐบาลท้องถิ่นที่ประชาชนเป็นผู้เลือกซึ่งในท้ายที่สุดอยู่ภายใต้ รัฐบาลแห่งชาติ และจะต้องมีระบบที่รวมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นให้เข้ากับสภาระดับสูงสุดที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชน การผสมผสานกันของสถาบันทางการเมืองนี้ถือกำเนิดในอังกฤษ สแกนดิเนเวีย สวิสเซอร์แลนด์ และที่อื่น ๆ ที่อยู่ทางเหนือเมดิเตอร์เรเนียน ในแต่ละที่ก็มีความแตกต่างกัน แต่ก็มีลักษณะร่วมคือ ชนชั้นสูง และเสรีชน มีส่วนร่วมในสภาท้องถิ่นโดยตรง และมีสภาระดับชาติและสภาระดับภาคที่ประกอบด้วยผู้แทน และผู้แทนบางคน หรือทั้งหมดนั้นมาจากการเลือกตั้ง เช่น พวกไวคิงส์ ที่ให้ความสำคัญกับความเสมอภาคของเสรีชน ที่แม้จะจำกัดอยู่แค่คนกลุ่มนี้ แต่ก็มีส่วนในการสร้างอิทธิพลทางความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ยืนยาวต่อสถาบันและประเพณีทางการเมือง ตัวอย่างอื่น ๆ เช่น ผู้คนที่อาศัยอยู่ในภูเขาแอลป์ เมื่อชาวไวคิงส์ เดินทางไปทางตะวันตกไปที่ ไอซ์แลนด์ ชาวไวคิงส์ก็นำเอาการปฏิบัติทางการเมืองของพวกเขาไปสืบสานต่อ และสร้างสมัชชา (Ting) ขึ้นใหม่อีก แต่ต่อมาในปี ค.ศ. 930 พวกเขาก็ได้สร้างสมัชชาแห่งชาติ (Suprating) ส่วนในนอร์เวย์ เดนมาร์ก และสวีเดน สมัชชาแห่งชาติได้พัฒนาขึ้นและหลังจากนั้นก็มีการพัฒนาสมัชชาแห่งชาติขึ้นเช่นเดียวกับไอซ์แลนด์ แม้ว่าการที่กษัตริย์และระบบราชการรวมศูนย์มีอำนาจยิ่งขึ้นจะลดความสำคัญของสมัชชาแห่งชาตินี้ อย่างไรก็ตามสมัชชาแห่งชาตินี้ก็พื้นฐานให้เกิดการพัฒนาต่อไป ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไปของคนเนเธอร์แลนด์ และ Flanders การขยายตัวของการผลิต การค้า และการเงิน ที่ช่วยสร้างชนชั้นกลางจากคนในเมืองที่มักจะเป็นผู้ที่มิชอบกับการควบคุมทรัพยากรทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ได้รับการยินยอม ในการจัดเก็บภาษี ผู้ปกครองต้องเรียกประชุมผู้แทนจากเมืองและจากชนชั้นทางสังคมที่สำคัญ แม้ว่าสมัชชาเหล่านี้จะไม่ได้พัฒนาขึ้นไปเป็นฝ่ายนิติบัญญัติแห่งชาติในปัจจุบัน แต่ก็ได้สร้างธรรมเนียมปฏิบัติ และแนวความคิดที่สนับสนุนให้เกิดพัฒนาการ

สำหรับสภาก็พัฒนาขึ้นมาและมีอิทธิพลยิ่งใหญ่ที่สุดต่อแนวคิดและปฏิบัติการของการปกครองแบบตัวแทนคือ สภาของอังกฤษในยุคกลาง สภานี้เป็นผลผลิตที่พัฒนาการขึ้นเอง สภาเกิดขึ้นจากสมัชชาต่างๆ ที่ถูกเรียกประชุมเป็นบางครั้งบางคราว และภายใต้แรงกดดันจากความจำเป็นในช่วงที่พระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 1 ครองราชย์นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1272 - 1307 ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 18 วิวัฒนาการดังกล่าวก็นำไปสู่ระบบรัฐธรรมนูญ (Constitutional system) ที่กษัตริย์และสภาต่างฝ่ายต่างจำกัดอำนาจกัน และ

มีระบบตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจ กันระหว่างสภาขุนนาง สภาสามัญ และศาล ที่โดยมากแล้วมักจะเป็นอิสระจากฝ่ายกษัตริย์และสภาที่มีอำนาจในการตีความกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยกษัตริย์และสภา

ในทศวรรษที่ 1700 ระบบตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจที่ดูเยียมเช่นนี้ภายใต้พลังทางสังคมหลักและการมีอำนาจปกครองที่มีการแยกอำนาจนั้นเป็นที่ยอมรับกันอย่างทั่วไปในยุโรป มองเตสกีเออร์ก็ได้ชื่นชม และผู้ร่างรัฐธรรมนูญอเมริกาก็ชื่นชมและหวังที่จะสร้างสาธารณรัฐ ในอเมริกาที่จะรักษาคุณค่าของระบบอังกฤษโดยปราศจากข้อเสียของระบบการปกครองแบบกษัตริย์ (จะเห็นได้ว่าทั้งในอังกฤษ และอเมริกาต่างมองว่า การปกครอง คือการปกครองแบบสาธารณรัฐ)

แนวความคิดที่รัฐบาลจำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้การปกครองค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจนเป็นเหตุอันชอบธรรมในทางกฎหมาย ในอาณาบริเวณที่กว้างขวางจำเป็นต้องมีระบบตัวแทน แต่การเป็นตัวแทนนี้แตกต่างจากสมัยเอเธนส์ เพราะการเป็นตัวแทนไม่ได้คัดเลือกโดยการจับสลากหรือการคัดเลือกแบบสุ่ม แต่โดยการเลือกตั้ง ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือสภาในหลายระดับ เช่น ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับชาติ

แนวความคิดและการปฏิบัติของยุโรป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมืองมีสมัชชา แนวคิดเรื่องความยินยอม และการเลือกตั้งเป็นรากฐานสำหรับกระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ขาดหายไปทำให้ยุโรปในสมัยก่อนยังไม่เป็นประชาธิปไตยแม้มีรากฐานสำคัญ 3 ประการคือ

1. ความไม่เสมอภาคกันอย่างรุนแรง เช่น ความแตกต่างระหว่างเสรีชน และทาส, ความแตกต่างระหว่างคนรวยและคนจน ความแตกต่างระหว่างผู้หญิง ผู้ชาย และความแตกต่างอื่น ๆ เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตย

2. แม้จะมีสมัชชาและสภาดำรงอยู่ แต่ก็ยังขาดความเป็นประชาธิปไตย เช่น ใช้เวลานานกว่าที่สภาจะสามารถควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งเดิมอยู่ภายใต้การควบคุมของกษัตริย์ ขณะเดียวกันผู้แทนประชาชนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนก็มีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย

3. ตัวแทนของประชาชนไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชนทั้งหมดโดยแท้จริง (ตัวแทนประชาชนที่มาจากการเลือกตั้ง เป็นตัวแทนประชาชนบางส่วนเท่านั้น)

ในส่วนที่สอง ของหนังสือ เริ่มตั้งแต่บทที่ 4 ในส่วนที่สองนี้ กล่าวถึง ประชาธิปไตยในอุดมคติ โดยมีสาระสำคัญดังนี้ บทที่ 4 ประชาธิปไตยคืออะไร เกณฑ์บางประการที่กระบวนการปกครอง 3 คนจะต้องมีเพื่อให้สมาชิกทุกคนได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ของสมาคม ดาห์ล เชื่อว่า เกณฑ์ดังกล่าวมีอย่างน้อยที่สุด มี 5 ประการ 1. การมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ 2. ความเสมอภาคในการลงคะแนนเสียง 3. ความเข้าใจที่แจ่มแจ้ง 4. การควบคุมระเบียบวาระ 5. การให้สิทธิพลเมืองแก่ผู้ใหญ่ทุกคน ในเกณฑ์ข้อนี้ ก่อนศตวรรษที่ 20 ผู้สนับสนุนประชาธิปไตยส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ ในบทที่ 6 และ 7 ดาห์ล จะให้เหตุผลโดยการตรวจสอบว่าเหตุใดเราต้องปฏิบัติต่อผู้อื่น

ในฐานะผู้ที่มีความเสมอภาคในการเมือง เกี่ยวกับคำศัพท์ที่สำคัญ คือคำว่ารัฐนั้น หมายถึง สมาคม อ่างอำนาจหน้าที่เหนืออาณาเขตโดยมีเครื่องมือในการบังคับที่เหนือกว่า ในส่วนของข้อคิดต่าง ๆ ใน ลักษณะคำถามที่สำคัญ และคำตอบนั้น สรุปได้ดังนี้ เกณฑ์ทั้ง 5 ประการนี้สามารถนำไปใช้ได้กับการ ปกครองรัฐ แท้จริงแล้ว จุดเน้นที่สำคัญเบื้องต้นของแนวคิดประชาธิปไตยนั้นอยู่ที่รัฐมาตั้งนานแล้ว ตั้งแต่ ยุคเริ่มต้นประชาธิปไตย ในสมัยกรีก โรมันโบราณ สถาบันการเมืองที่เราจะคิดถึงในฐานะเป็นสถาบันที่ มีลักษณะประชาธิปไตยนั้นได้รับการพัฒนาขึ้นโดยหลักเพื่อเป็นเครื่องมือในการทำให้การปกครองรัฐมี ความเป็นประชาธิปไตย แม้ว่าในความเป็นจริง ประเทศประชาธิปไตยจะไม่สามารถบรรลุถึงเกณฑ์ต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ก็ตาม แต่เกณฑ์นี้มีประโยชน์ในการช่วยชี้แนะ ในการประเมิน ช่วยในการตั้งคำถามและหา คำตอบต่าง ๆ ให้กับผู้สนับสนุนประชาธิปไตย และในบทต่อไป ดาห์ล จะชี้ว่า เกณฑ์ต่าง ๆ จะช่วยชี้แนะ ให้เราได้คำตอบต่อคำถาม หลักในเรื่องทฤษฎีและการปฏิบัติบางคำถามได้อย่างไร จากเกณฑ์จะนำเรา ไปสู่การออกแบบสถาบันทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเลยไม่ได้ เพราะมีปัจจัยเฉพาะมากมายที่เราต้อง พิจารณาตรงนี้ด้วย และยากที่สุด ในการใช้เกณฑ์หลายๆเกณฑ์นั้น เราต้องตัดสินใจแลกเปลี่ยนระหว่าง คุณค่าต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกันด้วย คำถามสุดท้าย ที่สำคัญที่สุดคือ เหตุใดที่เราต้องเชื่อว่า ประชาธิปไตยน่า ปรารถนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับการปกครองในระดับรัฐ คำถามนี้ ดาห์ล ตอบไว้ในบทที่ 5 ว่า เมื่อเปรียบเทียบกับทางเลือกอื่น ๆ แล้ว ประชาธิปไตยมีประโยชน์ดีกว่ารูปแบบการปกครองอื่นๆ 10 ประการได้แก่ 1. ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดผู้ปกครองที่มีความเหี้ยมโหดและชั่วร้าย 2. ประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน 3. ให้สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลในขอบข่ายที่กว้างขวางกว่า 4. ช่วยประชาชนในการปกป้องผลประโยชน์ขั้น พื้นฐาน 5. รัฐบาลประชาธิปไตยให้โอกาสมากที่สุดกับประชาธิปไตยในการใช้เสรีภาพกำหนดใจตนเอง นั่น คือการอยู่อาศัยภายใต้กฎหมายที่ตนเป็นผู้เลือกเอง 6. ให้โอกาสมากที่สุดในการมีความรับผิดชอบ ทางด้านศีลธรรม เพราะการที่เราจะมีความรับผิดชอบทางด้านศีลธรรม คือการปกครองตัวเองโดยการเลือก เรื่องที่เกี่ยวกับศีลธรรม และการที่เราอยู่อาศัยภายใต้กฎหมายที่เราเลือกเอง ก็ช่วยให้เราสามารถเป็นผู้ที่มีความ รับผิดชอบในทางศีลธรรมได้ 7. ส่งเสริมการพัฒนามนุษย์ได้เต็มที่มากกว่าตัวเลือกที่เป็นไปได้ 8. ส่งเสริม ความเสมอภาคทางการเมืองได้มากที่สุด มากกว่าการปกครองรูปแบบอื่น 9. ระบบประชาธิปไตยแบบ ตัวแทนสมัยใหม่ ไม่ทำสงครามกันเอง 10. ประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นมีแนวโน้มที่จะ เจริญรุ่งเรืองกว่าประเทศที่มีรัฐบาลที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

บทที่ 6 ทำไมความเสมอภาคทางการเมือง ความเสมอภาคในตัวเอง (Intrinsic Equality)

ความเสมอภาคไม่ได้เป็นที่ประจักษ์ชัดในตัวเอง ความไม่เสมอภาคเป็นเงื่อนไขธรรมชาติของ มนุษย์ แต่สาเหตุที่ผู้ร่างคำประกาศอิสรภาพของอเมริกาเขียนไว้ไม่ใช่เพราะ เขาโง่เขลา หรือเป็นพวกหน้า อย่างหลังอย่าง ที่เพราะแนวคิดที่ว่า มนุษย์มีความเสมอภาคกันนั้นเป็นคำกล่าวที่มีความหมายต่อ เจฟ

เฟอร์สัน หรือคนอื่น ๆ ก่อนหน้าเขาอย่างเช่น ฮอบบ์ หรือ ล็อค ในสมัยของเจฟเฟอร์สันหลายคนยอมรับแนวคิดเรื่องความเสมอภาคของมนุษย์

เมื่อความเสมอภาคไม่ได้เป็นที่ประจักษ์ชัด เราจึงไม่สามารถใช้การตัดสินเชิงประจักษ์ได้ แต่เราใช้การตัดสินทางจริยธรรมที่มองว่ามนุษย์มีคุณค่าเสมอกัน การตัดสินทางจริยธรรมเช่นนั้น ไม่อาจให้เหตุผลสืบต่อไปได้อีก เหตุผลมีข้อจำกัดในการให้คำอธิบาย คำถามคือ แล้วทำไมเราควรจะยอมรับหลักการดังกล่าว นอกจากรากฐานเรื่องศีลธรรมแล้ว ก็มีเรื่องความสุขุมรอบคอบ และการเป็นที่ยอมรับได้ด้วย

ในเรื่องศีลธรรม หลักศาสนาหลายศาสนามีเรื่อง ความเสมอภาค เช่น ศาสนาคริสต์ ที่มองว่าทุกคนเสมอภาคต่อหน้าพระเจ้า ในเรื่องหลักการอื่นอ่อนกว่า และมนุษย์โดยธรรมชาติสนใจประโยชน์ตัวมากกว่าผู้อื่น การอ้างที่ได้ประโยชน์ เช่น หลักการความเหนือกว่าโดยธรรมชาติ ย่อมเป็นผลดีแก่ผู้อ้างจริงอยู่ แต่ไม่ใช่ว่าเพียงแค่การอ้างจะได้รับการยอมรับ หากเครื่องมือในการบังคับควบคุมคือกำลังที่เหนือกว่าใช้ได้ แต่ก็ใช่ว่าเพียงแค่การอ้างจะได้รับการยอมรับ หากเครื่องมือในการบังคับควบคุมคือกำลังที่เหนือกว่าใช้ได้ แต่ก็ใช่ว่าจะใช้ได้ตลอดอย่างที่ไร้ข้อจำกัด การที่มีข้ออ้างอื่น ๆ เช่น การอาศัย เทพนิยาย สิ่งลึกลับ จะเป็นประโยชน์ หากแต่เราไม่ได้อยู่ในกลุ่มผู้มีอภิสิทธิ์ และเราสามารถปฏิเสธหลักการความเหนือกว่าตามธรรมชาติโดยไม่ได้รับอันตรายใด ๆ ถ้ามองว่า เราจะไม่ปฏิเสธหรือ ดาห์ล ตั้งข้อสงสัย คำถามนี้นำไปสู่เรื่องความสุขุมรอบคอบ

ความสุขุมรอบคอบ สำหรับผู้ปกครอง แน่ใจได้อย่างไรว่าจะเป็นผู้ปกครองได้ต่อไป เพื่อให้ปลอดภัยที่สุด ควรจะยึดหลักการว่าทุกคนมีความเสมอภาคกัน และผลประโยชน์ของทุกคนควรได้รับความใส่ใจอย่างเท่าเทียมกัน การเป็นที่ยอมรับจากข้างต้นในเรื่องความสุขุมรอบคอบ การยึดหลักการว่าทุกคนมีความเสมอภาคจะทำให้เกิดการยอมรับร่วมมือร่วมใจกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

บทที่ 7 ทำไม ความเสมอภาคทางการเมือง ความสามารถของพลเมือง

ข้อโต้แย้งเรื่องความเสมอภาคทางการเมืองคือ ผู้พิทักษ์ ในยุครัฐของเพลโต ผู้พิทักษ์จะต้องปกครองเพื่อผลประโยชน์ของทุกคน และอย่างน้อยที่สุด ตามความหมายโดยนัย ภายใต้การปกครองแบบผู้พิทักษ์นั้น ทุกคนมีความเสมอกันตามธรรมชาติในเรื่องความดีหรือผลประโยชน์ ผู้ที่สนับสนุนการปกครองโดยผู้พิทักษ์ตามแนวคิดของเพลโตไม่ได้ยืนยันกันว่าผลประโยชน์ของผู้พิทักษ์เหนือกว่าของคนทั่วไป แต่ยืนยันกันว่า ผู้เชี่ยวชาญในการปกครองหรือผู้พิทักษ์มีความรู้ที่เหนือกว่าในเรื่อง ความดีทั่วไปและวิธีที่ดีที่สุดในการบรรลุถึงความดีนั้น ในการอภิปรายสนับสนุนการปกครองโดยผู้พิทักษ์มักใช้การเปรียบเทียบผู้พิทักษ์กับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความชำนาญ แต่ ดาห์ลชี้ว่า การเปรียบเทียบเช่นนี้มีข้อบกพร่องหลายประการ ดาห์ล มองว่า ธรรมชาติของมนุษย์มีเหตุผล และชี้ว่าความสุขุมรอบคอบและเหตุผลบอกให้เราปฏิเสธแนวคิดดังกล่าว และเราควรจะปกครองตนเอง และเนื่องจากตามหลักประชาธิปไตยที่รัฐบาลต้องใส่ใจใน

ความดี ของทุกคน ดังนั้น ในการปกครองจึงควรให้สิทธิแก่ผู้ใหญ่ทุกคนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการปกครองรัฐ ซึ่งนั่นก็คือ เกณฑ์ประชาธิปไตยในข้อที่ 5 นั้นเองและ ดาห์ล ก็ได้ให้เหตุผลสนับสนุนว่าการที่อาศัยคนอื่นรักษาผลประโยชน์ให้ตัวนั้นไม่มีหลักประกันเลยว่าเขาจะรักษาให้ โดย ดาห์ล ได้ยกเอาความคิดเห็นของ จอห์น สจ๊วต มิลล์ ในปี 1861 มาสนับสนุนว่า เพราะชนชั้นผู้ใช้แรงงานไม่ได้รับสิทธิในการลงคะแนนเสียง จึงไม่มีใครในรัฐบาลที่พูดปกป้องผลประโยชน์ให้พวกเขา แม้ว่าจะมีผู้คิด ผู้หวังดี แต่จะมีใครมองปัญหาแรงงานจากสายตาของแรงงานบ้าง ทางด้านประเด็นปัญหาที่ยังแก้ไม่ตก ดาห์ลวิเคราะห์ไว้ดังนี้ พลเมืองและประชาชนต้องการความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ ต้องใช้เวลาในการทำให้พลเมืองมีความรู้ เพราะนโยบายสาธารณะนั้นมักจะซับซ้อน แต่จะหาอย่างไรเพื่อให้มีระดับความเสมอภาคทางการเมืองและเป็นประชาธิปไตย และได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญด้วย นั่นคือปัญหาที่สำคัญขณะที่ ดาห์ล ไม่ค่อยให้ความสนใจกับประเด็นดังกล่าว และเสนอให้พลเมืองพัฒนาความสามารถ ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมให้เกิดการศึกษาที่ไม่ใช่แค่การศึกษาในระบบโรงเรียนเท่านั้น แต่รวมถึงการอภิปราย และหาข้อมูลที่ไว้วางใจได้

ส่วนที่สาม ประชาธิปไตยส่วนที่เป็นอยู่ เริ่มตั้งแต่บทที่ 8 บทที่ 8 สถาบันการเมืองอะไรที่ประชาธิปไตยระดับกว้างต้องการสถาบันการเมืองที่มีความสำคัญต่อประชาธิปไตย ทั้งสิ้น 6 ประการได้แก่

1. เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการเลือกตั้ง
2. การเลือกตั้งที่จัดขึ้นบ่อย อย่างเป็นธรรม และเป็นการเลือกตั้งโดยเสรี
3. เสรีภาพในการแสดงออก (ดาห์ล สนับสนุนข้อนี้)
4. แหล่งข้อมูลทางเลือก
5. เสรีภาพในการรวมตัวเป็นสมาคม
6. การให้สิทธิของพลเมืองอย่างกว้างขวาง

สถาบันทางการเมืองทั้ง 6 ประการไม่เพียงแค่ก่อตัวขึ้นมาเป็นระบบการเมืองแบบใหม่ แต่เป็นรัฐประชานิยมแบบใหม่ (Popular Government) เป็นประชาธิปไตยประเภทใหม่ที่ไม่เคยปรากฏขึ้นมาก่อน

Poly Archy หมายถึงประชาธิปไตยแบบตัวแทนสมัยใหม่ที่ สิทธิเลือกตั้งที่เป็นสากล (Universal Suffrage) มีสถาบันทั้ง 6 สถาบันที่ได้กล่าวไว้แล้ว Poly Archy ต่างกับประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่มี สิทธิเลือกตั้งที่จำกัด (Restricted Suffrage) ในศตวรรษที่ 19 และต่างจากประชาธิปไตยในสมัยคลาสสิกในหลาย ๆ ด้าน และต่างจากการปฏิบัติประชาธิปไตยในหน่วยขนาดเล็กที่สมาชิกสามารถมีส่วนร่วมโดยตรงในการประชุมปรึกษาและตัดสินใจนโยบายบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ

อย่างน้อยที่สุด สถาบันประชาธิปไตยทั้ง 6 สถาบันกำเนิดขึ้นมาบางส่วนเพื่อเป็นการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องในการขยายสิทธิพลเมืองอย่างครอบคลุม และการมีส่วนร่วมในทางการเมือง สถาบันทั้ง 6 ประการมีความจำเป็นต่อประชาธิปไตยในระดับประเทศ

บทที่ 9 ประชาธิปไตยในระดับ (scale) ที่แตกต่างกัน ความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตยสมัยโบราณ กับสมัยใหม่ ประชาธิปไตย กรีก กับ สมัยใหม่ ประชาธิปไตยทั้ง 2 แบบมีความแตกต่างกันคือ

ประการแรกประชาธิปไตยแบบของกรีกนั้น สิทธิในการเลือกตั้งมีข้อจำกัด ขณะที่ประชาธิปไตยสมัยใหม่มีลักษณะที่เป็นสากล ประการที่ 2 ประชาธิปไตยสมัยใหม่มีการเลือกตั้งผู้แทนทำหน้าที่นิติบัญญัติ ขณะที่คนกรีกมองว่าไม่จำเป็นและไม่น่าปรารถนา เราอาจกล่าวได้ว่าระบบการเมืองที่คนกรีกสร้างขึ้นมานั้นเป็นประชาธิปไตยขั้นต้น เป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนกลุ่ม หรือแบบสมัชชา ไม่ใช่ประชาธิปไตยแบบตัวแทนอย่างทุกวันนี้ ประชาธิปไตยแบบสมัชชากับประชาธิปไตยแบบเป็นตัวแทน

การเป็นตัวแทนนั้น จากเดิมเป็นสถาบันที่ไม่เป็นประชาธิปไตยในสมัยกลาง ผู้ปฏิรูปประชาธิปไตยได้พัฒนาประชาธิปไตยรูปแบบใหม่ โดยสาระสำคัญแล้วกระบวนการที่กว้างขวางขึ้นในที่สุดแล้วนำไปสู่การปกครองแบบตัวแทนที่มีรากฐานอยู่ที่ประชาธิปไตยแบบกรีก (inclusive demos) ได้ และเรื่องสัดส่วน (scale) เป็นเรื่องสำคัญเพราะ หน่วยทางการเมืองของประเทศประชาธิปไตยสมัยใหม่นั้นมีขนาดใหญ่เกินไปที่จะเป็นประชาธิปไตยแบบสมัชชา

แม้ว่าประชาธิปไตยแบบสมัชชา (แบบกรีก) จะมีข้อดี แต่มีปัญหาสำคัญบางประการ ได้แก่

- 1.โอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองลดน้อยลงตามขนาดของพลเมืองที่เพิ่มขึ้น
- 2.ประชาชนมีโอกาสในการแสดงออกทางความคิดน้อย
- 3.คนที่นำเสนอเก่ง อาจเป็นตัวแทนนำเสนอความคิดของผู้อื่นได้ แต่ก็ไม่สามารถลงคะแนนเสียงแทนผู้อื่นได้
- 4.ระบบการเป็นตัวแทนตามความจริง (De Facto) นั้นดำรงอยู่ในประชาธิปไตยแบบสมัชชา
- 5.ไม่มีสิ่งใดเป็นหลักประกัน สมาชิกที่มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่จะเป็นตัวแทนให้คนอื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด

6.การจัดระบบในการคัดเลือกผู้แทนอย่างเหมาะสม ทำให้ประชาชนพอใจในการเลือกผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้งอย่างเป็นธรรม และเสรี

ในส่วนข้อจำกัดของรัฐบาลที่เป็นตัวแทนประชาชนนั้น ประชาธิปไตยแบบสมัชชาและแบบตัวแทนต่างก็มีผู้สนับสนุนที่ให้เหตุผลข้อดีที่หนักแน่นด้วยกันทั้งคู่ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของกาลเวลา และจำนวนประชากร หากเป้าหมายคือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ประชาธิปไตยแบบสมัชชาก็ดี แต่หากเป้าหมายคือการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ กับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประชาชนมากที่สุด ก็ควรเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทน สรุปคือ This is the dilemma of citizen participation versus system effectiveness ความจริงคือแม้จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่ประชาชนก็ไม่อาจเข้ามามีส่วนร่วมได้มากนัก ประชาชนจะตัดสินใจว่าเรื่องใดที่น่าสนใจ และน่าเข้าร่วมแค่ไหน ผู้ที่เข้ามาเข้าไม่มีข้อจำกัดว่ามีการศึกษาระดับไหน แต่สิ่งที่สำคัญคือ ความเชื่อในสิทธิ ที่เชื่อว่าประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมแสดง

ความคิดเห็นต่าง ๆ ในเวทีการเมือง สิ่งที่ต้องแลกกับการใช้ระบบตัวแทนคือ การที่ชนชั้นนำต้องกลับมาตัดสินใจต่อรองผลประโยชน์กันเอง อย่างไรก็ตาม ชนชั้นนำทางการเมืองและชนชั้นนำ ข้าราชการก็ไม่มีทางที่จะเป็นปลายทาง เพราะระบบประชาธิปไตยมีช่องทางที่ความปรารถนา เป้าหมาย และคุณค่าเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลได้ การทำให้องค์การระหว่างประเทศใช้ระบบประชาธิปไตย นั้นเป็นไปได้ใหม่ ดาห์ล ชี้ว่าเป็นไปไม่ได้ และเป็นการมองโลกในแง่ดีเกินไป การที่องค์การระหว่างประเทศใช้ระบบประชาธิปไตยนั้นจะต้องพบกับปัญหาเช่นเดียวกับที่ “รัฐชาติ” ต้องแก้ปัญหา ปัจจัยสำคัญคือ อัตลักษณ์ร่วมกัน ทำให้ประเทศต่างๆ ในกระบวนการรับข้อพิพาทสามารถต่อรองยอมรับได้ วิธีการคือ การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อให้เกิด อัตลักษณ์ร่วมกัน

กระบวนการตัดสินใจที่สำคัญผ่านกระบวนการต่อรองในหมู่ชนชั้นนำ แม้ว่าจะใช้กระบวนการประชาธิปไตยอันช่วยตีกรอบภายนอกต่อรองของผู้นำได้ แต่จะให้องค์การระหว่างประเทศมีความเป็นประชาธิปไตยอย่างที่ รัฐชาติเป็นนั้นเป็นไปได้ คงเป็นไปได้แค่สังคมพหุนิยมที่เข้มแข็งภายใต้หมู่ประเทศประชาธิปไตย ไม่ว่าประเทศหนึ่งจะมีขนาดแค่ไหน ย่อมต้องมีองค์การและสมาคมอิสระ ในลักษณะ ประชาสังคมพหุนิยม ดาห์ล เสนอว่า ความชอบธรรมในการปกครองแบบประชาธิปไตยอาจจะขาดเหตุผลที่ชอบธรรม เพราะความแตกต่างในมาตรฐานกฎเกณฑ์ประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน ดาห์ล ได้สรุปท้ายบทไว้ว่า แทบจะทุกองค์กรที่มีพื้นที่ให้การความเป็นประชาธิปไตย และเป็นแนวคิดเดียวกันกับที่เขาได้เสนอไว้ใน Democracies and its critics

ในส่วนของบทที่ 10 รัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญดังนี้ สถาบันนั้นมีความแตกต่างหลากหลายกัน การพิจารณาความสำคัญของสถาบันประชาธิปไตย ให้พิจารณาจากประเด็นดังนี้ 1. เสถียรภาพ 2. สิทธิขั้นพื้นฐาน 3. ความเป็นกลาง (การออกกฎหมายอย่างเป็นกลาง) 4. ผู้นำทางการเมืองมีความรับผิดชอบในการตัดสินใจ 5. การเป็นตัวแทนอย่างเป็นธรรม 6. การมีมติเอกฉันท์ที่เกิดจากการรับรู้ข้อมูลที่สำคัญ 7. รัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ 8. การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ 9. ความโปร่งใส และการทำงานของรัฐบาลโดยประชาชนสามารถทำความเข้าใจได้ 10. ระบบรัฐธรรมนูญที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเข้ากับสถานการณ์ 11. ความชอบธรรม สรุปบทนี้ได้ว่า การออกแบบสถาบันจะมีผลสำคัญเมื่อมีเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยด้วย ถ้าเงื่อนไขเอื้ออำนวยมาก รัฐธรรมนูญแทบทั้งหมดก็มักจะมีเสถียรภาพ แต่หากเงื่อนไขไม่เอื้ออำนวย ก็ไม่มีรัฐธรรมนูญใดที่จะรักษาประชาธิปไตยไว้ได้ แต่หากว่าเงื่อนไขมีการผสมผสาน การออกแบบรัฐธรรมนูญย่อมจะมีความสำคัญมาก เพราะส่งผลต่อสถาบันประชาธิปไตย ในท้ายที่สุดเสถียรภาพไม่ได้เป็นเกณฑ์เดียว หากเราตัดสินรัฐธรรมนูญกันที่เกณฑ์อื่นการออกแบบรัฐธรรมนูญอาจจะส่งผลต่อเงื่อนไขในการปกครองของรัฐ ดาห์ล ก็ย้ำว่า ประเทศที่มีเงื่อนไขผสมผสาน และขาดเสถียรภาพ ย่อมก่อให้เกิดความแตกต่างในการออกแบบสถาบันประชาธิปไตย

ในส่วนของ บทที่ 11 พรรคและระบบการเลือกตั้ง มีสาระสำคัญดังนี้ บางที่ไม่มีสถาบันทางการเมืองอื่นใดที่จะจัดรูปจัดร่างทางการเมืองได้มากกว่าระบบการ เลือกตั้งและพรรคการเมือง และก็ไม่

สถาบันทางการเมืองอื่นที่จะมีความหลากหลายมากไปกว่านี้แล้ว เหตุผล หนึ่งที่มีความหลากหลายมากคือ ไม่มีระบบการเลือกตั้งใดที่จะถึงเกณฑ์ทุกเกณฑ์ที่ตั้งไว้ได้ นั่นคือ มันมี trade-offs ในที่นี้ ดาห์ล พิจารณา 2 แบบคือ ระบบสัดส่วน คำนึงถึงเรื่องความเป็นธรรมเป็นหลัก ในขณะที่ระบบ First Past the Post System ถูกโจมตีว่าไม่ ผ่านเกณฑ์เรื่อง การเป็นตัวแทนที่เป็นธรรม แต่หากว่าระบบ FPTP จะสะท้อนความเป็นตัวแทนอย่างเป็นธรรม อย่างเป็นที่ยอมรับได้นั้น การกระจายเสียงสนับสนุนพรรคการเมืองจะต้องกระจายอย่างไม่สม่ำเสมอทั้งประเทศระบบ FPTP ได้รับการสนับสนุนด้วยเหตุผลสองประการ 1. การช่วยให้เกิดระบบของพรรค ซึ่งผู้สนับสนุนระบบ EPIP มองว่าทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกได้ง่ายขึ้น ในขณะที่ระบบ PIR มองว่า เป็นการลดเสรีภาพในการเลือก 2. ทำให้เกิดรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ ไม่โดนขัดแย้ง ขัดขวางจากฝ่ายค้าน อย่างไรก็ตามสิ่งที่ ผู้สนับสนุนระบบ PPTP: เพิกเฉยคือ บางประเทศที่ใช้ระบบ PR ก็สามารถดำเนินการปฏิรูปได้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ภายใต้รัฐบาลเสียง ส่วนใหญ่ที่มีเสถียรภาพอันเป็น รัฐบาลผสมสองหรือสามพรรค เช่นประเทศเนเธอร์แลนด์ หรือ ประเทศแกลนดิเนเวีย การออกแบบ รัฐธรรมนูญเป็นงานที่ยาก และซับซ้อน นอกจากผู้ร่างจะต้องมีความสามารถแล้ว ยังต้อง ได้รับการยินยอม จากผู้ใต้การปกครองด้วย ดาห์ลได้กล่าวถึงทางเลือกรัฐธรรมนูญอื่น ๆ ไว้ จากนั้น ในส่วนสรุป ทำยบท เขาได้ชี้ว่า การเตรียมทางรัฐธรรมนูญในทุกแบบนั้นมีข้อเสียทั้งนั้น เพราะต้องมีการพิจารณา trade-offs ต่าง ๆ และการออกแบบ การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญก็ไม่มีแน่นอนด้วย ดาห์ล สนับสนุนให้มีการ พิจารณารัฐธรรมนูญ และเรียนรู้ประสบการณ์จากประเทศอื่น เพื่อประเมินรัฐธรรมนูญของประเทศตน ลัก หนึ่ง ครั้งในยี่สิบครั้ง

ในส่วนของ ตอนที่สี่ เงื่อนไขที่สนับสนุนและไม่สนับสนุนประชาธิปไตย เริ่มตั้งแต่บทที่ 12

บทที่ 12 เงื่อนไขที่สนับสนุนประชาธิปไตยคืออะไร นั้น มีสาระสำคัญดังนี้ เงื่อนไขที่สนับสนุน สถาบันแบบประชาธิปไตยให้มีเสถียรภาพมี 5 ประการได้แก่ เงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับประชาธิปไตย 1. เจ้าหน้าที่ที่มาจากการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมทหารและตำรวจ 2. ความเชื่อและวัฒนธรรมทางการเมือง แบบประชาธิปไตย 3. ไม่มีการควบคุมจากต่างชาติที่เข้มแข็งที่เป็นปฏิปักษ์ต่อประชาธิปไตย ในส่วนของ เงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อประชาธิปไตย 1. เศรษฐกิจและสังคมแบบตลาดสมัยใหม่ 2. พหุนิยมวัฒนธรรม ย่อยที่อ่อนแอ (ไม่มีความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมย่อยหรือมีความขัดแย้งกันน้อย) ในประเทศที่มีเงื่อนไข ครบทั้งห้าประการค่อนข้างแน่นอนว่าจะสามารถพัฒนาและคงรักษาความเป็นสถาบันประชาธิปไตยไว้ได้ หากว่าขาดไปทั้งห้าประการประเทศนั้นมีแนวโน้มสูงมากที่ไม่อาจพัฒนาสถาบันประชาธิปไตยขึ้นมาได้ หรือไม่สามารถรักษาสถาบันประชาธิปไตยไว้ได้ แต่ถ้าเป็นแบบผสมก็จะมีลักษณะที่ไม่แน่นอน กล่าวคือ อาจจะเป็นไปได้และอาจจะเป็นไปได้ แต่ไม่จำเป็นว่าประเทศนั้นจะไม่มีโอกาสเป็นประชาธิปไตยได้เลย

ในส่วนประเด็นที่ว่า เหตุใดที่ประชาธิปไตยได้แผ่ขยายไปทั่วโลก นั้น ดาห์ล ได้ให้เหตุผลไว้ทั้งสิ้น ห้าประการได้แก่ 1. อำนาจภายนอกที่เป็นปฏิปักษ์กับระบบประชาธิปไตยเสื่อมถอยลง เช่น อาณาจักรที่

ล่าอาณานิคม ชุมชน ระหว่างประเทศโดยมากแล้วสนับสนุนการทำให้เป็นประชาธิปไตย 2. เผด็จการทหาร เสื่อมลง เพราะไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคมสมัยใหม่ได้ 3. ในเวลาที่มีการทำให้เป็นประชาธิปไตยหลายประเทศมีวัฒนธรรมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันพอสมควรที่จะสามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางวัฒนธรรมที่รุนแรงได้ 4. ความล้มเหลวของระบบที่ต่อต้านประชาธิปไตย ทำให้ความคิดที่เป็นปฏิปักษ์ต่อประชาธิปไตยสูญเสียความชอบธรรม 5. สถาบันทุนนิยมตลาด แพร่หลายไปทั่วโลกส่งผลให้สังคมมีชนชั้นกลางที่มีจำนวนมากขึ้นซึ่งชนชั้นกลางนี้มีแนวคิดที่เห็นด้วยกับแนวคิดและสถาบันประชาธิปไตย แม้ว่าเราจะมองกันว่า ศตวรรษที่ 20 เป็นศตวรรษแห่งชัยชนะของประชาธิปไตย แต่ประเทศประชาธิปไตย แต่ละประเทศก็มีระดับความเป็นประชาธิปไตยแตกต่างกัน สิ่งที่ต้องถามต่อไปคือ ประชาธิปไตยจะยังคงอยู่ ในศตวรรษที่ 21 ได้หรือไม่ คำตอบขึ้นอยู่กับว่าประชาธิปไตยจะเผชิญกับสิ่งท้าทายต่างๆ ได้อย่างไร สิ่งท้าทายประการหนึ่ง คือ ลักษณะที่ขัดแย้งในตัวของทุนนิยม-ตลาด ที่มีทั้งด้านที่สนับสนุนและด้านที่เป็นอุปสรรคต่อประชาธิปไตย จะพิจารณาเรื่องนี้ในบทที่ 13 และบทที่ 14 ในส่วนของบทที่ 13 ทำไมทุนนิยมคลาสสิกจึงได้สนับสนุนประชาธิปไตย ดาห์ลชี้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างทุนนิยมและตลาดไว้สองจากทั้งหมดห้าประการดังต่อไปนี้ โดยในบทนี้กล่าวไว้สองประการ ส่วนในบทที่ 14 ดาห์ลได้กล่าวเพิ่มอีก 3 ประการ 1. Polyarchal democracy ได้ดำรงอยู่ได้ในประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจหลักเป็นแบบทุนนิยมตลาด 2. สถาบันเศรษฐกิจนั้นดำรงอยู่ได้เพราะลักษณะสำคัญพื้นฐานบางประการของระบบทุนนิยมตลาดสนับสนุนสถาบันประชาธิปไตย ดาห์ลชี้ว่าทุนนิยมแบบตลาดนั้นผลิตสินค้าและบริการได้มีประสิทธิภาพมากกว่าระบบอื่น ยิ่งไปกว่านั้นมันยังมีปฏิบัติการที่เป็นระเบียบและสม่ำเสมออย่างน่าทึ่งด้วย ดังนั้นแล้ว ในระยะยาวทุนนิยมตลาดโดยปกติแล้วจะนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นเอื้อต่อประชาธิปไตย การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ทำให้ความยากจนรุนแรงหมดไปและพัฒนามาตรฐานการดำรงชีวิตนั้นช่วยลดความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อความขัดแย้งทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น การเติบโตทำให้มีทรัพยากรมากขึ้นทำให้แต่ฝ่ายที่ขัดแย้งนั้นได้อะไรไป ไม่มีลักษณะ zero-sum ความเติบโตทางเศรษฐกิจยังเป็นการช่วยให้ปัจเจก บุคคล กลุ่ม และรัฐบาลมีทรัพยากรเหลือเฟือในการสนับสนุนการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นการส่งเสริมให้มีพลเมืองที่มีการศึกษาและรู้หนังสือ ทุนนิยม-ตลาด ยังเอื้อประโยชน์ต่อประชาธิปไตยเนื่องจากผลที่ตามมาทางสังคมและการเมือง ทุนนิยมตลาดสร้างผู้ถือครองทรัพย์สินคนชั้นกลางผู้ที่โดยปกติ แสวงหาการศึกษา ความเป็นอิสระเอกเทศ (autonomy) เสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน หลักแห่งกฎหมาย การมีส่วนร่วมในรัฐบาล และอย่างที่อริสโตเติลเป็นคนแรกที่ชี้ว่า ชนชั้นกลางเป็นพันธมิตรตามธรรมชาติของแนวคิดและสถาบันประชาธิปไตย และที่สำคัญที่สุด การกระจายการตัดสินใจทางเศรษฐกิจไปให้กับปัจเจกบุคคลและบริษัท ทุนนิยมตลาดหลีกเลี่ยงการมีอำนาจนิยมรวมศูนย์ที่มีพลังมาก ในสังคมที่ซับซ้อน การที่รัฐบาลจะมาทำหน้าที่แทนตลาดโดยไม่ได้รับการร่วมมือจากตลาดในการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เป็นงานที่หนักหนาสาหัสเกินไป แต่ที่แย่กว่านั้นคือระบบเศรษฐกิจที่รัฐเป็นผู้จัดการโดยรวมศูนย์นั้นเป็นอันตรายต่อประชาธิปไตยที่สุด ไม่ใช่ในด้าน

ที่เป็นการจัดการที่ไร้ประสิทธิภาพ แต่เป็นผลอันติดตามาทางการเมืองและสังคมของเศรษฐกิจ การรวมศูนย์อำนาจทางเศรษฐกิจ เท่ากับว่าไม่มีข้อจำกัดในการใช้อำนาจ ดังนั้นผู้นำจึงมีอิสระที่จะใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในการเพิ่มความเข้มแข็งและคงรักษาอำนาจของตนเองไว้ได้และประวัติศาสตร์ก็บอกเรา การรวมศูนย์จัดการทางเศรษฐกิจให้ผลเลวร้ายยิ่งกว่าผลดี เพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดาห์ล อธิบายต่อไปว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้มีลักษณะเฉพาะพิเศษเฉพาะประเทศประชาธิปไตย และการชะงักงันทางเศรษฐกิจก็ไม่ได้มีลักษณะพิเศษเฉพาะประเทศที่ไม่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยด้วยแท้จริงแล้วไม่มีสหสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับประเทศของรัฐบาล ยิ่งไปกว่านั้น แม้ว่าประชาธิปไตยจะดำรงอยู่แต่เพียงในประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตลาดทุนนิยมตลาดก็ดำรงอยู่ในประเทศประชาธิปไตยได้ ในประเทศไต้หวันและเกาหลีใต้ นั้น ผู้นำอำนาจนิยมมีนโยบายที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบตลาดที่ประสบความสำเร็จ อุตสาหกรรมส่งออก การเติบโตทางเศรษฐกิจ และชนชั้นกลางที่มีการศึกษาจำนวนมาก กลับเป็นการหวนเมล็ดพันธุ์ที่ทำลายตัวเอง ดังนั้น แม้ว่า ทุนนิยมตลาดและการเติบโตทางเศรษฐกิจจะเอื้อประโยชน์ต่อประชาธิปไตย แต่ในระยะยาวจะเอื้อประโยชน์น้อยลงกว่ามาก และแท้จริงแล้วไม่เอื้อประโยชน์เลยต่อระบอบการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ดาห์ลชี้ว่า น่าสนใจที่จะดูว่าระบอบการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยของจีนนั้นจะสามารถทนต่อพลังในการสร้างประชาธิปไตยที่ทุนนิยมตลาดสร้างขึ้นมาได้หรือไม่

อย่างไรก็ตามทุนนิยมตลาดไม่จำเป็นต้องดำรงอยู่แต่เพียงในรูปแบบหลังอุตสาหกรรม หรือ อุตสาหกรรมตัวเมืองในศตวรรษที่ 20 เท่านั้น ทุนนิยมตลาดอาจจะเป็น อย่างน้อยที่สุดก็เป็นเกษตรกรรมก็ได้ สังคมอเมริกา ที่ Tocqueville บรรยายไว้ใน Democracy in America ประเด็นสำคัญคือ เศรษฐกิจที่กระจายอำนาจสูง ทำให้ผู้นำทางการเมืองมีช่องทางในการเข้าถึงทรัพยากรได้น้อย และสร้างชนชั้นกลางที่เป็นชนวนาอิสระจำนวนมาก ดังนั้นแล้วระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมตามที่ Tocqueville ได้บรรยายไว้ นั้นจึงเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตย และแท้จริงแล้วในทัศนะเรื่อง The Republic ของ Jefferson รากฐานสำคัญของประชาธิปไตยเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ประกอบด้วยชาวนาอิสระ

รากฐานในช่วงก่อนอุตสาหกรรมของประชาธิปไตยนั้นสัมพันธ์กับประเทศในยุคหลังอุตสาหกรรมในแง่ที่ว่าต่างเน้นประเด็นสำคัญคือประสิทธิภาพในช่วงก่อนแก่นั้นประเด็นสำคัญที่ว่า ไม่ว่ากิจกรรมหลักจะเป็นอย่างไร เศรษฐกิจที่กระจายศูนย์ (centralized economy) ช่วยสร้างชาติให้เอื้ออย่างมากต่อการพัฒนาและการคงรักษาสถาบันประชาธิปไตย ในส่วนของ บทที่ 14 เหตุใดทุนนิยมตลาดจึงเป็นอันตรายต่อประชาธิปไตยมีเนื้อหาสาระสำคัญดังนี้ ทุนนิยมตลาดเหมือนเทพเจ้า Janus ของกรีก คือทุนนิยมตลาดมีสองหน้าที่เอื้อต่อการเติบโตของประชาธิปไตย และอีกหน้าหนึ่งที่เป็นอันตรายต่อประชาธิปไตย

3. ประชาธิปไตยและทุนนิยมตลาดต่างปรับอีกฝ่ายหนึ่งและจำกัดอีกฝ่ายหนึ่งของทุนนิยมตลาดที่ปราศจากการแทรกแซงและการวางกฎเกณฑ์โดยรัฐบาลนั้นเป็นไปได้อย่างน้อยสองเหตุผล

ประการแรก สถาบันพื้นฐานของทุนนิยมตลาดต้องการให้รัฐบาลเข้าแทรกแซงและวางกฎเกณฑ์อย่างกว้างขวาง นั่นคือ ต้องอาศัยกฎหมาย ระเบียบ นโยบายต่าง ๆ ที่รัฐบาลเป็นผู้บัญญัติ เศรษฐกิจแบบตลาดไม่จัดวางระเบียบกฎเกณฑ์โดยตัวของมันเองได้อย่างสมบูรณ์

ประการที่สอง โดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐบาลและการจัดวางกฎเกณฑ์เศรษฐกิจแบบตลาดทำให้เกิดอันตรายต่อบางคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้ที่ได้รับผลกระทบทางลบหรือคาดว่าจะได้รับผลกระทบเรียกร้องต้องการให้รัฐบาลเข้าแทรกแซง

อย่างไรก็ตาม หากว่า สถาบันทางการเมืองในประเทศประชาธิปไตยส่งผลกระทบอย่างสำคัญต่อปฏิบัติการของทุนนิยมตลาด ทุนนิยมตลาดก็จะส่งผลกระทบกลับมาได้อีก นั่นคือ The causal arrow goes both ways.

4. เพราะทุนนิยมตลาดก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทุนนิยมตลาดจำกัดศักยภาพทางประชาธิปไตย polyarchal democracy โดยการสร้างความไม่เสมอภาคในการกระจายทรัพยากรทางการเมือง

ดาร์ลขยาดความว่าแม้ว่า ทุนนิยมตลาดจะไม่ใช้สาเหตุเดียว แต่ก็ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การกระจายทรัพยากรที่สำคัญไปอย่างไม่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็น ความมั่งคั่ง รายได้ สถานะ เกียรติภูมิ ข้อมูล องค์การ การศึกษา ความรู้

5. ทุนนิยมตลาด เอื้ออำนวยอย่างมหาศาลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยจนถึงระดับ polyarchal democracy แต่เพราะผลอันติดตามมาที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความเสมอภาคทางการเมือง ทุนนิยมตลาดไม่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยไปในระดับที่เกินกว่า polyarchal democracy

ดาร์ลอธิบายต่อไปว่า ทุนนิยมตลาดนั้นเป็นตัวละลายระบอบการปกครองแบบอำนาจนิยมเมื่อรัฐบาลอำนาจนิยมในประเทศที่มีความทันสมัยน้อยดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นจะเป็นการหว่างเมล็ดพันธุ์แห่งการทำลายล้างตัวเองแต่เมื่อสังคมและการเมืองนั้นเข้าที่เข้าทาง กล่าวคือมีลักษณะที่ เป็นทั้งประชาธิปไตยและมีเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตลาดแล้ว ถึงตอนนี้ ความไม่เสมอภาคในทรัพยากรที่ทุนนิยมตลาดสร้างขึ้นทำให้เกิดความไม่เสมอภาคทางการเมืองของพลเมืองขึ้น จากนั้น ดาร์ลได้ชี้ว่า การจะหาอะไรให้ การผสมระหว่าง ทุนนิยมตลาด และ polyarchal democracy นั้นเอื้อต่อการสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้มากขึ้นเป็นคำถามที่ยาก และก็ไม่มีคำตอบที่ง่าย

บทที่ 15 การเดินทางที่ไม่สิ้นสุด เราสามารถทำนายได้เลยว่า ต่อไปข้างหน้าปัญหาบางประการที่วันนี้ประเทศประชาธิปไตยเผชิญก็น่าจะยังมีอยู่ต่อไปในภายภาคหน้า และจะยิ่งน่ากลัวขึ้นอีก ดาร์ลจะเน้นไปที่สิ่งทำลายประเทศประชาธิปไตยใหม่ เพราะเขาคิดว่า ประเทศประชาธิปไตยใหม่นั้นก็จะดำเนินไปในเส้นทางเดียวกันกับประเทศประชาธิปไตยเก่า ในการเสนอสิ่งทำลายนั้น ธรรมชาติและความเสมอภาค

ของประชาธิปไตยจะขึ้นอยู่กับว่าพลเมืองและผู้นำประชาธิปไตยจะเผชิญกับสิ่งท้าทายได้ดีแค่ไหน สิ่งท้าทายที่หนึ่ง: ระเบียบทางเศรษฐกิจ มีทางใหม่ ที่จะรักษาประโยชน์ของทุนนิยมตลาด ขณะเดียวกันก็ลดราคาที่ต้องจ่ายไปให้เกิดความไม่เสมอภาคได้ สิ่งท้าทายที่สอง : การทำให้เป็นนานาชาติ สิ่งท้าทายจากการทำให้เป็นนานาชาตินั้นคือจะต้องทำให้มั่นใจว่าผลประโยชน์ต่อประชาธิปไตยจะถูกนำมาพิจารณาเมื่อต้องทำการตัดสินใจในระดับนานาชาติ และสร้างความเข้มแข็งให้กับวิธีการในการทำให้ชนชั้นนำดำเนินการตามแนวทางประชาธิปไตย

หนังสือ ว่าด้วยประชาธิปไตย เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาหลายรายละเอียดทั้งในแง่ของการอธิบายบนพื้นฐานของการเชื่อมโยงกับบริบททางประวัติศาสตร์และการนำเสนอแนวคิดความคิดทฤษฎีทางด้านประชาธิปไตย ส่วนสิ่งที่เป็นแนวคิดที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ที่ดาร์ลนำเสนอคือแนวคิดเรื่อง โพลีอาร์คี่ ซึ่งเป็นประชาธิปไตยในแบบที่ดาร์ลสนับสนุน ดาร์ล ชี้ว่า เขาไม่ได้ช่วยให้ผู้อ่านตอบคำถามได้ทุกคำถาม สิ่งที่เขาหวังอย่างยิ่งคือ การช่วยให้ผู้อ่านสามารถหาคำตอบได้เองในเรื่องที่อยากรู้ โดยเขาจะช่วยให้รายชื่อหนังสือน่าอ่านไว้ท้ายเล่มอีกด้วย